

เลขที่.....

ประโยคธรรมศึกษาชั้น[]ตรี [✓]โท []เอก
 ระดับ []ประถม [✓]มัธยม []อุดม

วิชา
 เรียงความแก้กระทู้ธรรม

สอบในสนามหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

	โย จ ปุพฺเพ ปมชชิตฺวา ปจฺฉา โส นปฺมชชติ
	โสม โลก ปภาเสติ อพฺภา มุตฺโต ว จนฺติมา.
	เมื่อก่อนประมาท ภายหลังไม่ประมาท
	เขาเชื่อว่ายังโลกนี้ให้สว่าง เหมือนพระจันทร์พนจากเมฆหมอก ฉะนั้น
	บัดนี้ จักได้อธิบายขยายความแห่งพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกขึ้นเป็นบทเบื้องต้นนั้นเพื่อเป็น
	แนวทางแห่งการศึกษาและแนวทางแห่งการปฏิบัติ โดยสมควรแก่อัตภาพและธรรมเป็นลำดับไป
	ดำเนินความว่า เมื่อก่อนประมาท ความประมาท คือ อาการที่ขาดสติ ปล่อยจิตใจให้
	หลงระเหิไปกับสิ่งยั่วยุทางโลก คนที่ประมาท ย่อมไม่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ตนเองและผู้อื่นเลย มี
	แต่จะสร้างความฉิบหายให้แก่ตนเองและผู้อื่นเท่านั้น ความประมาทนั้น ไม่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่
	ผู้ใด มีแต่จะสร้างความเสื่อมให้อย่างเดียว เพราะคนประมาทก็เหมือนคนที่ตายแล้ว ไม่สามารถสร้าง
	คุณประโยชน์ใด ๆ ได้ ภายหลังไม่ประมาท มีสติ ความรู้ตัว ก่อนทำ พูด คิดอะไรได้นั้น ท่านจึงสอนว่า
	อย่ามัวประมาทอยู่ จงใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาทเถิด คือให้เราทั้งหลาย เร่งชวนชวายสร้างบุญกุศล
	สร้างบารมีอันจะเป็นเครื่องนำไปสู่ความพ้นจากทุกข์ในวัฏสงสาร คือการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน
	ถ้ามัวปล่อยชีวิตของตนเองให้ประมาทอยู่คือ คนที่มัวเมาในชีวิต ในทรัพย์สิน ในลาภ ยศ สรรเสริญ สุข
	ไม่สนใจที่จะสั่งสมอบรมคุณงามความดี ใช้ชีวิตเหลวไหลไร้สาระ ผิดชอบชั่วดีไม่สนใจเพราะไม่มีสติยัง
	คงประมาทลุ่มหลงมัวเมา ไม่รู้ดีรู้ชั่วนั่นเอง หากเขาเพียงกล่าวพุทธพจน์ได้มาก แต่เป็นคนประมาท
	ก็ไม่ต่างอะไรกับคนที่ตายแล้ว ก็ไม่มีส่วนแห่งสามัญญผล เหมือนคนเลี้ยงโค คอยนับโคให้ผู้อื่น ฉะนั้น

สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต ว่า

พหุมาปี เจ สหิตัง ภาสमानโน น ตกฺกโร โหติ นโร ปมตฺโต

โคโปว คาโว คณยํ ปเรสํ น ภาควา สามณฺญ สฺส โหติ.

หากกล่าวพุทธพจน์ได้มาก แต่เป็นคนประมาท ไม่ทำตามพุทธพจน์นั้น

ก็ไม่มีส่วนแห่งสามัญญผล เหมือนคนเลี้ยงโค คอยนับโคให้ผู้อื่น ฉะนั้น

อธิบายความว่า ความไม่ประมาท คือการมีสติกำกับตัวอยู่เสมอ ไม่ว่าจะคิด จะพูด จะทำ

สิ่งใดๆ ไม่ยอมถลำลงไปในทางที่เสื่อม และไม่ยอมพลาดโอกาสในการทำความดี ตระหนักดีถึงสิ่งที่

ต้องทำ ถึงกรรมที่ต้องเว้น ใส่ใจสำนึกอยู่เสมอในหน้าที่ ไม่ปล่อยปละละเลย กระทำอย่างจริงจังและ

ดำเนินรุดหน้าตลอดเวลา หากกล่าวพุทธพจน์ได้มาก แต่เป็นคนประมาท ไม่ทำตามพุทธพจน์นั้น ก็ไม่

มีส่วนแห่งสามัญญผล เหมือนคนเลี้ยงโค คอยนับโคให้ผู้อื่น ฉะนั้น ความไม่ประมาทเป็นคุณธรรมที่

สำคัญยิ่ง กล่าวได้ว่าคำสอนในพระพุทธศาสนาทั้งหมด เมื่อสรุปแล้วก็คือคำสอนให้เราไม่ประมาท ดัง

จะเห็นได้จากปัจฉิมโอวาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราจะเตือนเธอ

ทั้งหลาย สังขารทั้งหลายเป็นของไม่เที่ยง มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงยังความไม่

ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด” ไม่ประมาทในธรรมหมายความว่า คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลา

แปลเอาความท่านแปลว่าเหตุ หมายถึงต้นเหตุ ข้อธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าทุกข้อ ถ้าดูให้ดีแล้ว

ล้วนแต่เป็นคำบอกเหตุทั้งสิ้นคือ บอกว่าถ้าทำเหตุอย่างนี้แล้ว จะเกิดผลอย่างนั้นดังนั้น ไม่ประมาทใน

ธรรม จึงหมายถึง ไม่ประมาทในเหตุ ให้มีสติรอบคอบ ตั้งใจทำเหตุที่ดีอย่างเต็มที่ อย่าเป็นคนทอดทิ้ง

กิจที่ควรทำ ไปทำกิจที่ไม่ควรทำ เมื่อเขาถือตัว มัวประมาท อาสวะกิเลสย่อมเจริญ แล้วเมื่อได้ทำสิ่ง

ใดไว้แล้ว สิ่งที่เราทำไปแล้วนั้นก็บังเกิดผลดี แต่ถ้าเขาถือตัว มัวประมาท กิเลสทั้งหลายก็พอกพูน

สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

ยญฺหิ กิจจํ ตทปวิฑฺธํ อกิจจํ ปน กยิรติ

อุนนหานํ ปมตตานํ เตสํ วฑฺฒนติ อาสวา.

คนทอดทิ้งกิจที่ควรทำ ไปทำกิจที่ไม่ควรทำ

เมื่อเขาถือตัว มัวประมาท อาสวะย่อมเจริญ

อธิบายความว่า คนเราไม่ควรทอดทิ้งกิจที่ควรทำ แล้วไปทำกิจที่ไม่ควรทำ เมื่อเขาถือตัวถือตน มัว

เมาประมาทอยู่นั้น อาสวะกิเลสทั้งหลายย่อมเจริญ จงโปรดเห็นคุณค่ากิจที่ควรทำโดยเริ่มต้นจากที่สิ่งที่อยู่เบื้อง

หน้าคนที่ดูนั้นๆ สิ่งของที่ดูธรรมดาๆ การงานที่ดูเหมือนไม่มีอะไรทุกอย่างมีคุณค่าในตัวเสมอเราจะเริ่มรู้จักคุณค่า

เมื่อขาดสิ่งเหล่านั้นหรือผ่านกาลเวลาไปอย่าให้โอกาสดีๆ สิ่งดีๆ คนดีๆ ที่เข้ามาหลุดลอยไปดูแลเอาใจใส่กันและ

กันให้ดี โปรดจำไว้ สิ่งที่อยู่เบื้องหน้าเรา คือ เรื่องจริง คนจริง ของจริงโปรดเห็นคุณค่าสิ่งเหล่านี้จริงๆ และทำสิ่งที่

ควรทำโดยเร็วจะได้ไม่เสียใจอยากย้อนเวลากลับมาเริ่มต้นใหม่อย่าใส่ใจสิ่งที่อยู่ไกลเกินไป อย่าทอดทิ้งสิ่งที่ควร

ทำอย่าเสียเวลากับสิ่งที่ไม่ควรทำอย่าละเลยหน้าที่หลัก อย่าดูเบาเรื่องสำคัญอย่าถือตัวมัวประมาท เมื่อพลั้ง

พลาดรีบแก้ไขจะเชื่อว่าเป็นผู้มีแต่ความเจริญ การทำหน้าที่ให้สมบูรณ์นั้นแหละ คือการทำกิจที่ควรทำ ส่วนการ

ทอดทิ้งหน้าที่ เป็นการละทิ้งสิ่งที่ควรทำการไปก้าวก่ายหน้าที่ของผู้อื่น พุดพলামถึงกิจอันมิใช่หน้าที่ แสหาโทษ

ของผู้อื่น ในบุคคลอันไม่ได้เกี่ยวข้องอยู่ในความรับผิดชอบของตน เป็นต้น คือคนที่ทำหน้าที่อย่างดีที่สุดตาม

ฐานะที่ตนเป็นส่วนผู้ใดปรารภกายคตาสติอยู่เนืองนิตย์ ทำติดต่อกับสิ่งที่ควรทำ ไม่ทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ มีสติ-

สัมปชัญญะอยู่เสมอ อาสวะของท่านเหล่านั้นย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ กายคตาสติ คือสติอันเป็นไปในกาย พิจารณากาย

ว่าเป็นของไม่งาม โสโครก เป็นที่ตั้งที่รองรับสิ่งปฏิกูลนานาประการ การเจริญกายคตาสติเป็นอุบายบรรเทา

รากะ โทสะ และโมหะ และให้รากะ โทสะ โมหะ ลื่นไปในที่สุด ได้สวையอมตรสแห่งความสงบ ที่พ้นทุกข์ได้จริง

[illegible]